

ВЪВЕДЕНИЕ В ДИСЦИПЛИНАТА

“МЕДИЦИНА НА БЕДСТВЕНИТЕ СИТУАЦИИ”

Първите катедри по МБС в Западна Европа и САЩ са разкрити в началото на 80-те години. В България – през 1990 г. на базата на бившите катедри по медико-социална защита.

МБС се основава главно на **спешната и **военната** медицина. Тя е интердисциплинарна медицинска специалност, вкл. знания и практически умения от мн. други мед. специалности:**

- Хирургия и травматология;
- Анестезиология и реанимация;
- Токсикология;
- Радиобиология;
- Инфекциозни болести;
- Епидемиология;
- Медицинска психология;
- Медицински мениджмънт;
- Социална медицина и др.

В Западна Европа и САЩ МБС се преподава на три нива:

- **Академично ниво** – за студенти – медици;
- **Постакадемично ниво (СДК)** – за лекари без специалност и лекари – специалисти;
- **Параакадемично ниво** – за медицински сестри, екипажи на линейки и пожарникари

- В Холандия е въведено задължително **седемстепенно** обучение по МБС

Международната организация по медицина на бедствията (International Society of Disaster Medicine - ISDM) е със седалище в Женева, като координира и подпомага научно-изследователската и учебна дейност на колективните и индивидуални членове на организацията.

Необходимостта от създаването на специалността МБС се наложи от рязкото увеличение броя на технологичните бедствия (авариите) и големия брой жертви при стихийни природни бедствия.

Ролята на лекаря в условия на бедствие е ключова. Ефикасността от оказаната медицинска помощ при бедствия и аварии зависи до голяма степен от предварително изградените структури и създадената организация.

В условията на бедствие лекарят работи при много специфични условия:

- **изключителна спешност;**
- **внезапен приток на голям брой тежко пострадали;**
- **наличност на специфична за бедствени условия патология;**
- **недостиг на медицински персонал – лекари-специалисти, медицинско оборудване, медикаменти;**
- **екстремни ситуации, заплашващи живота на спасителните екипи.**

Здравните проблеми, които са предмет на изучаване от МБС могат да бъдат разпределени в две големи групи:

I. МЕДИЦИНСКИ ПРОБЛЕМИ:

- 1. Медицинска сортировка на пострадалите.**
- 2. Поддържане на жизнено важни функции (сърдечна дейност, дишане) – в зоната на бедствието, по време на транспортиране и в болничните заведения.**
- 3. Спешна хирургия.**

Здравните проблеми, които са предмет на изучаване от МБС могат да бъдат разпределени в две големи групи:

I. МЕДИЦИНСКИ ПРОБЛЕМИ:

- 4. Спешна реанимация и анестезиология.**
- 5. Специфични увреждания – химични, радиационни, термични, инфекциозни.**
- 6. Проблеми на изхранването.**
- 7. Психологични проблеми.**
- 8. Хигиенни проблеми.**
- 9. Рехабилитация на пострадалите.**

Здравните проблеми, които са предмет на изучаване от МБС могат да бъдат разпределени в две големи групи:

II. МЕДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ:

- 1. Организация на медицинската помощ в зоната на бедствието.**
- 2. Организация на медицинската помощ в болничното заведение.**
- 3. Дейност на спасителните медицински екипи.**
- 4. Транспортиране на пострадалите до болничните заведения.**

Здравните проблеми, които са предмет на изучаване от МБС могат да бъдат разпределени в две големи групи:

II. МЕДИКО-ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ:

- 5. Евакуация на пострадалите и населението..**
- 6. Организация на противоепидемичната дейност.**
- 7. Юридически проблеми на бедствията.**
- 8. Управленски проблеми на бедствията
(мениджмънт на бедствията).**
- 9. Идентификация на жертвите.**

Основни понятия в МБС:

1. **Бедствие** – определя се въз основа на **количествени критерии**:
  - ✓ Степен на поражение на населението
  - ✓ Обем на използваните сили и средства на здравеопазването. (ЗО)

Бедствие се нарича извънредна ситуация, при която настъпва разрушение на материални ценности и масово поражение на хора, за ликвидирането на която е необходимо да бъдат мобилизирани локални, регионални или национални сили и средства на ЗО и др. ведомства с използване на особени форми и методи на работа.

Основни понятия в МБС:

2. **Авария** (технологично бедствие; антропогенно бедствие) – внезапна технологична повреда на машини, съоръжения и агрегати, съпроводена с взривове, пожари, токсични изхвърляния в околната среда, разрушения, жертви или заплаха за живота и здравето на населението. Често се изп. словосъчетанието “крупни промишлени аварии” (КПА)

Основни понятия в МБС:

3. **Извънредно положение** – особено състояние на повишена готовност, което се въвежда на територията, на която е възникнало бедствието. Извънредното положение е свързано с провеждане на **комплексни защитни и спасителни дейности** с цел спасяване на населението.

Основни понятия в МБС:

4. **Рискови обекти** – местата, в които се съхраняват, използват, преработват или получават рискови вещества – високотехнични, радиоактивни, патогенни, пожароопасни и взривоопасни. Рисковите обекти и рисковите вещества представляват **реална или потенциална опасност** за населението и околната среда.

Основни елементи на всички бедствия и аварии са:

- a) внезапност на събитието;**
- b) изключително тежка и обща медицинска обстановка с поражения и заплаха за живота и здравето на населението;**
- c) рязко несъответствие между необходимите и налични сили и средства за ликвидиране на възникналите последствия в т.ч. оказване на мед. помощ, евакуация и лечение на пострадалите.**

Видове поразяващи фактори, предизвикващи бедствие, аварии и катастрофи:

- a) **механични** – циклони, урагани, торнадо, взривни вълни, наводнения, вулкани, лавини, свличания на земни маси;
- b) **химични** – отровни вещества (амоняк, хлор, фосген, цианиди, органични разтворители и др.), постъпващи в атмосферата, водата и хранителните продукти;

Видове поразяващи фактори, предизвикващи бедствие, аварии и катастрофи:

- c) **радиационни** – външно облъчване с йонизиращи лъчения (гама, рентгеново, бета лъчения и неутрони) или инкорпорация на радиоактивни изотопи
- d) **термични** – много високи и много ниски температури;
- e) **биологични** – патогенни микроорганизми, бактериални ендотоксини.

Тези фактори могат да действат:

- **едновременно**, напр. механични и химични при взривове;
- **последователно**;
- **изолирано**.

В случай на едновременно въздействие върху организма на 2 и повече поразяващи фактори възникват **комбинирани увреждания** на организма. Те протичат по – тежко в сравнение с изолираните.

Класификация на бедствията:

I. ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ:

1. Бури, циклони, урагани, торнадо;
2. Земетресения;
3. Наводнения;
4. Пожари;
5. Свличания на земни пластове;
6. Необичайно ниски или високи температури;
7. Вулканични изригвания;
8. Цунами.

Фиг. 1 Торнадо

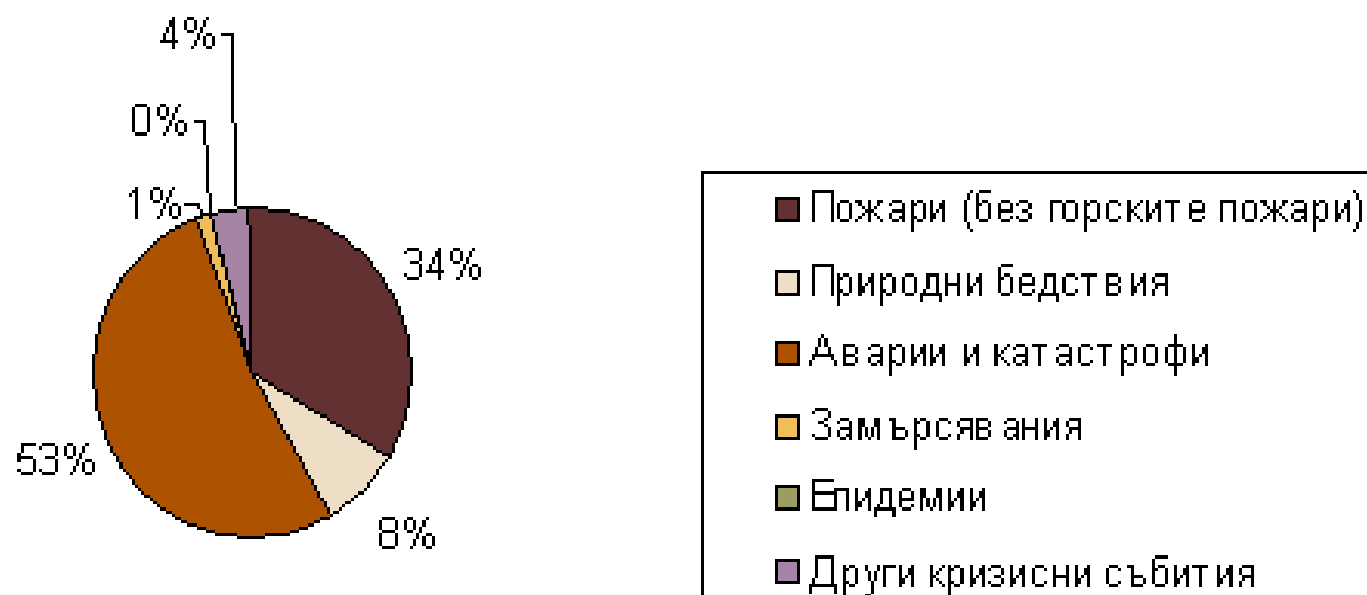

Фиг. 2 и 3 Наводнения

Фиг. 4 Резултати от проведено статистическо проучване от НСИ у нас – 2003 г.

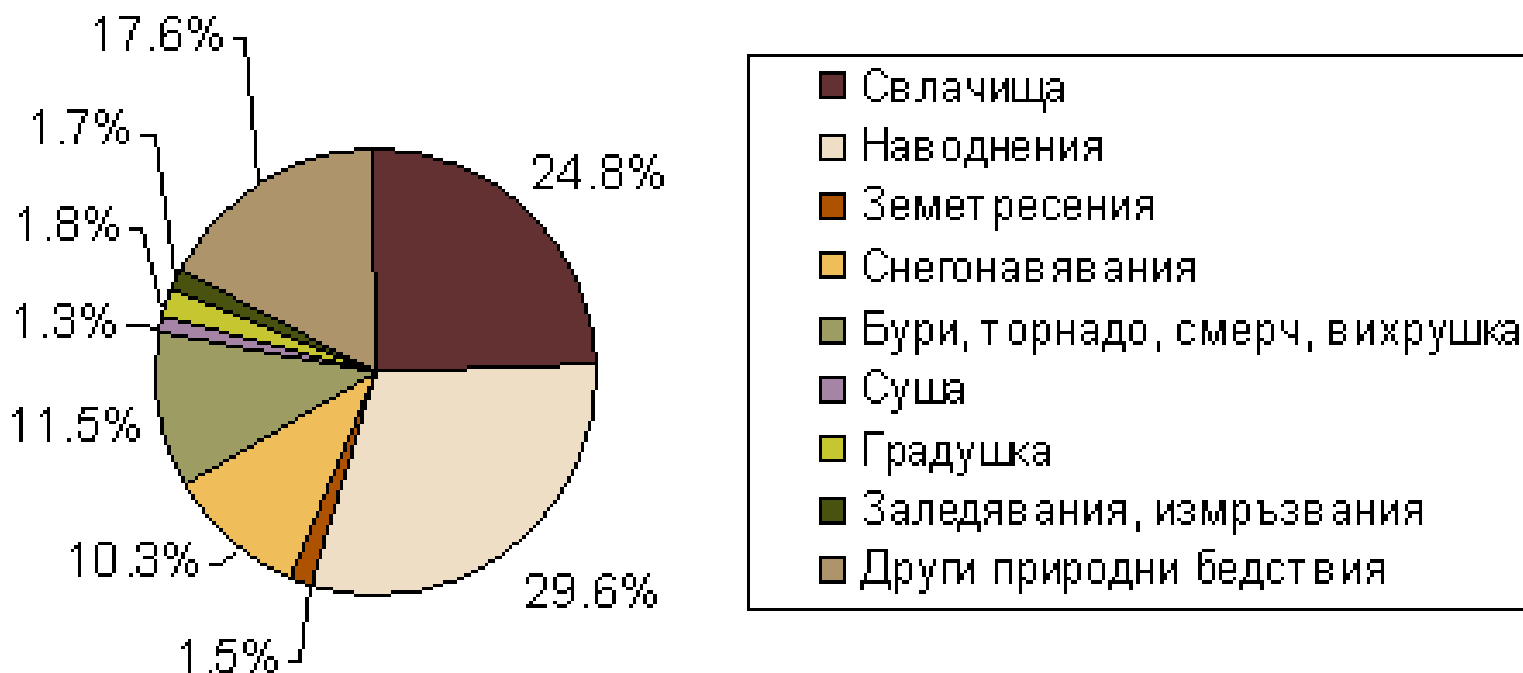
КРИЗИСНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2003 г. - проценти

Фиг. 5 Резултати от проведено статистическо проучване от НСИ у нас – 2003 г.

Природни бедствия през 2003 г. - проценти

Класификация на бедствията:

I. ТЕХНОЛОГИЧНИ БЕДСТВИЯ

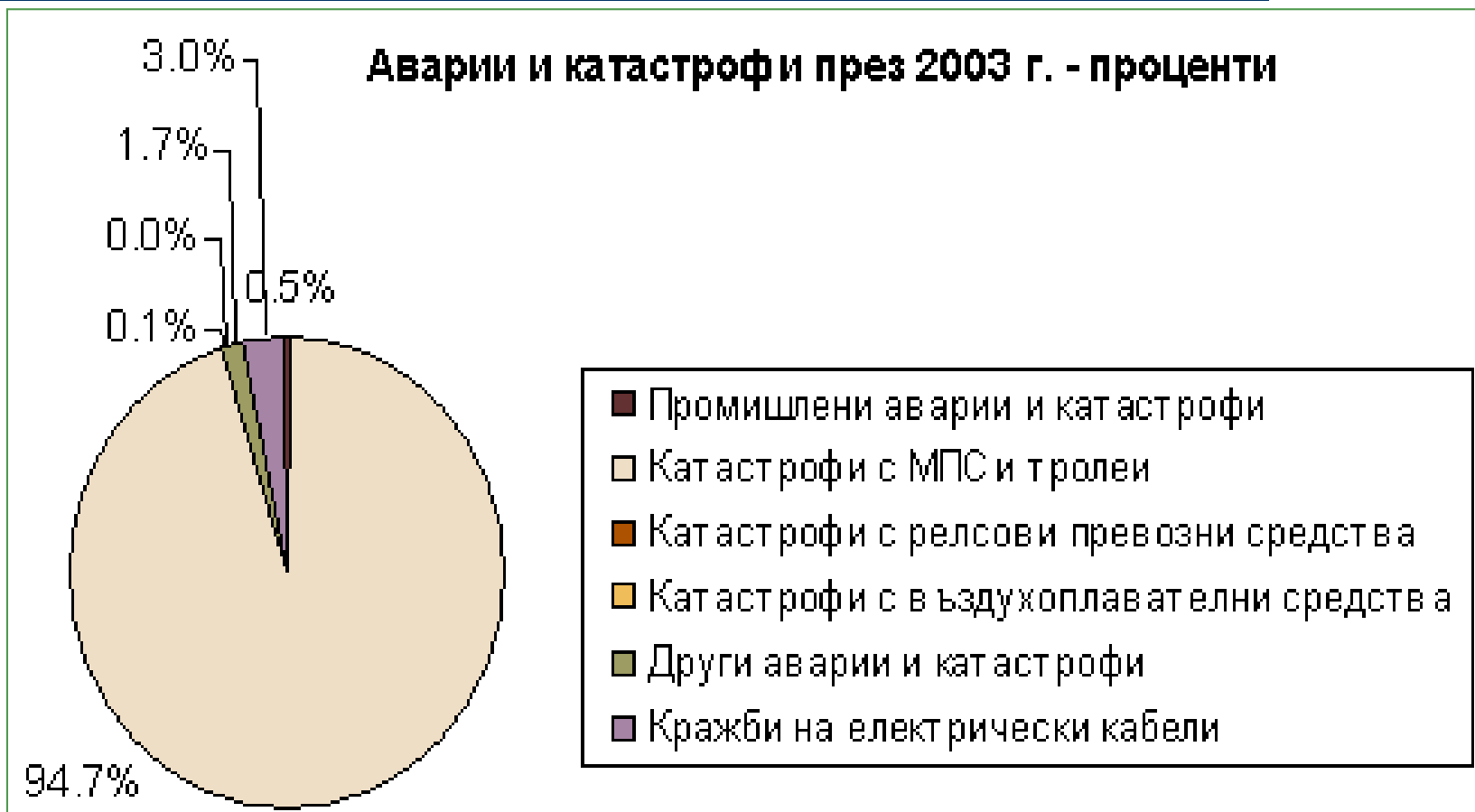
(антропогенни бедствия или аварии)

1. **Производствени** – химични, физични, радиационни, бактериологични;;
2. **Транспортни** – автомобилни, въздушни, железопътни, морски и речни;
3. **Социални** – войни, тероризъм, глад, наркомании.;

Фиг. 6 Аварията в Чернобил – 1986 г.

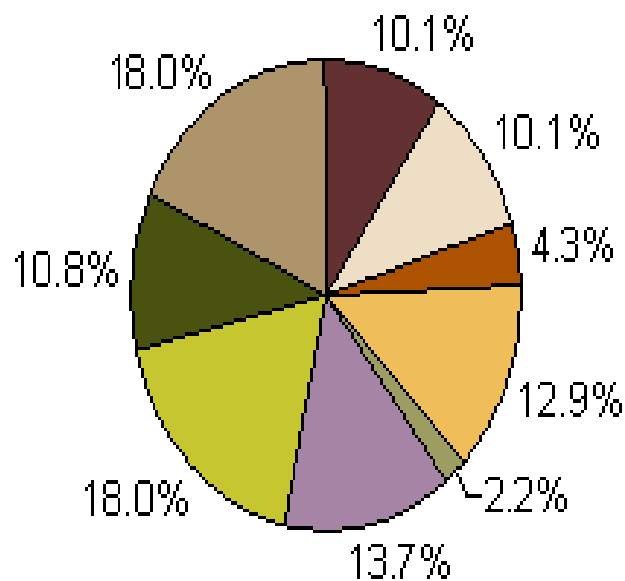

Фиг. 7 Резултати от проведено статистическо проучване от НСИ у нас – 2003 г.

Фиг. 8 Резултати от проведено статистическо проучване от НСИ у нас – 2003 г.

Замърсявания през 2003 г. - проценти

- Замърсяване от пестициди
- Замърсявания от нефтопродукти
- Замърсявания с опасни химически вещества
- Замърсяване с живак
- Замърсявания с радиоактивни вещества
- Замърсявания с битови отпадъци
- Промислени замърсявания
- Замърсявания със строителни отпадъци
- Други замърсявания